

LIV

TEMA

ABORTPOLITIK I NORDEN UNDER LUP

4 Abort i Norden
– en oversigt

6 Et fyrtårn i
Atlantehavet
slukket?

16 Samtale om LIV
– debatarrangement
og årsmøde

MEDLEMSKAB AF RETTEN TIL LIV

Årskontingent:

Enkelt-medlem kr. 150,-

Ægtepar kr. 250,-

Studerende og unge under 25 år kr. 75,-

Netbank Jyske Bank: 7625 1359220

REDAKTION OG PRODUKTION

Miriam Lee Knudsen, Vibe Ryberg Holm,
Kerstin Hoffmann og Ellen Højlund Wibe
(redaktør)

Design og layout: Freehand

Tryk: Øko-Tryk

Oplag: 2.000 stk.

ISSN: 1902-4967

SEKRETARIATET

Landssekretær Ellen Højlund Wibe

Grejsdalsvej 430, 7100 Vejle

54 58 15 45 | ellen@rettentilliv.dk

UNGE

Ungdomssekretærer Kristina Kristensen,
kristina@rettentilliv.dk og Ingeborg Hermann
Kristoffersen, ingeborg@rettentilliv.dk

ABORTLINIEN

Abortlinieleder Maria Kofod Primdal

91 89 04 83 | leder@abortlinien.dk

Telefonrådgivning: 48 39 48 48,

åben søn. til tors. mellem kl. 19.00 og 22.00

Brevkasse: www.abortlinien.dk/brevkasse

Mailrådgivning: post@abortlinien.dk

www.abortlinien.dk

KOMMUNIKATION/WEB

Kommunikationssekretær Kerstin Hoffmann

web@rettentilliv.dk | www.rettentilliv.dk

ØKONOMI

Regnskabsfører Mathilde Stær Keseler

82 27 13 58 | regnskab@rettentilliv.dk

Træffes torsdag kl. 10-13

MobilePay (gaver): 86916

BESTYRELSE

Formand: Kristoffer Dahl, efterskolelærer

Næstformand: Thomas Larsen, lærer

Jørn Blohm Knudsen, projektmedarbejder

Pauline Balaban, studerende

Karina Borchers Andersen, socialrådgiver

Isak Holm, sognepræst

Margit Donslund, EUD underviser

FORSIDEFOTO

Abortpolitik i Norden under lup.

Foto: Dan Møller/Firefly.

LEDER

DE UFØDTE SVIGTES I DET VELBJERGEDE NORDEN

Norden er lidt af et smørhul at leve i. Et sted hvor "få har for meget og færre for lidt". Andre lande ser med en vis misundelse til den nordiske velfærdsmodel. Hvem ville ikke gerne bo i et område, hvor uddannelse og sundhedsydelse er gratis, og det sociale sikkerhedsnet sikres via solidarisk skattefinansiering? Hvor krig synes på lang afstand, og naturens luner er til at styre (og forsikre sig imod). Jo, jeg føler mig skam meget privilegeret ved at bo i et sådant hjørne af verden, og det kunne godt være min mand og jeg, der indtog den smukke natur på forsiden med en skøn vandretur - bortset fra at vi fik 5 børn, som nu er fløjet fra reden.

Men i forhold til vores ufødte medmennesker krakelerer myten om det gode liv i Norden. Færøerne var længe et fyrtårn med lovgivningens beskyttelse af de ufødte, men kort før jul slukkede også dette lys. I Norge og Danmark blev beskyttelsen af ufødte yderligere indskrænket i 2025, så de nu er jaget vildt næsten halvvejs igennem graviditeten. Svenskerne har været der i mange år. Grønland står med en tragisk verdensrekord, og man spørger sig selv, hvor længe tabuet omkring det kan opretholdes? Læg dertil, at de fleste nordiske regeringer er bannerførere i at fremme (læs: presse på for) en abortvenlig dagsorden ude omkring i verden.

Er det en præmis for det moderne og bekvemme liv, vi er så glade for at kunne udleve i Norden? At vi tager kontrollen over næste generation og bestemmer, hvem, hvor mange og hvornår den enkelte får lov at slippe igennem nåleøjet. At den ufødte skal underlægge sig det nordiske velfærds menneskes behov for selvrealisering, også om det skal koste det livet.

Heldigvis findes der forsvarere af de ufødte rundt omkring i Norden. Læs i bladet om de mange gode tiltag, der gøres. I Retten til Liv er vi taknemmelige for vores bagland, der trofast bakker os op i de tiltag, vi sætter i søen, for at skabe en holdningsændring og hjælpe kvinder til at beholde det liv, de bærer.

Nye gode ansigter - samme gode kamp

2026 bliver et spændende år på Retten til Livs medarbejderfront. For der er nye ansigter på holdet.

Retten til Liv har lavet en aftale med Indre Mission om at få lavet regnskaber i deres økonomiafdeling. Særligt tilknyttet har vi fået **Mathilde Stær Keseler**, som allerede har kastet sig over opgaverne. Hvis du som medlem har spørgsmål om dine gaver, medlemskontingent eller lignende, så tøv ikke med at kontakte Mathilde på torsdage klokken 10 - 13. Tak til Indre Mission for samarbejdet og velkommen til Mathilde!

Vi har også fået ny Abortlinieleder. Velkommen til 30-årige **Maria Kofod Primdahl**, uddannet indenfor Kristendom, Kultur og Kommunikation og med en kandidat i diakoni oveni plus erfaring indenfor frivillighed. Vi glæder os til samarbejdet med at udvikle Retten til Livs vigtige omsorgsarbejde. I næste LIV bliver der en mere fyldig præsentation.

Men når man siger velkommen til nye, må man også tage afsked med dem, de erstatter.

Mathilde Stær Keseler. Foto: IM.

Maria Kofod Primdahl. Privatfoto.

Jes Dideriksen. Privatfoto.

Vores tidligere regnskabsfører **Jes Dideriksen** har igennem 6 år styret bogføringen og har også grebet mange andre opgaver med sit professionelle blik. Arbejdet har haft høj kvalitet og dertil et stort personligt engagement for de ufødte. Der er ydet langt ud over det forventelige, og det er vi meget taknemmelige for. Så en stor tak for din indsats, Jes! Vi under dig fremover bedre tid til familie, kirke, hobbyer og gåture med hunden Vaks.

Også vores tidligere Abortlinieleder **Marianne Jørgensen** fortjener en stor tak.

Du, Marianne, har igennem de sidste 7 år samvittighedsfuldt og med faglig tyngde og hjerte for både dine rådgivere og dem, som kontakter Abortlinien, holdt Abortlinien som et lys i mørket. Vi ved, der er reddet liv på din post. Tak! Din nye arbejdsplads, og de mennesker, du skal yde omsorg for der, kommer til at nyde godt af både dine menneskelige og faglige kvalifikationer, og vi ønsker dig alt godt fremover.

Ja, noget er anderledes i 2026, men der er ikke rokket ved det centrale: Retten til Liv står fortsat som et fyrtårn i en mørk åndskamp. Den sidste tak skal lyde til Gud, som altid har rejst nye kræfter til at hjælpe med at holde lyset ved lige.

Marianne Jørgensen. Privatfoto.

Retten til Liv står fortsat som et fyrtårn i en mørk åndskamp. Den sidste tak skal lyde til Gud, som altid har rejst nye kræfter til at hjælpe med at holde lyset ved lige.

Kristoffer Dahl, formand for Retten til Liv |

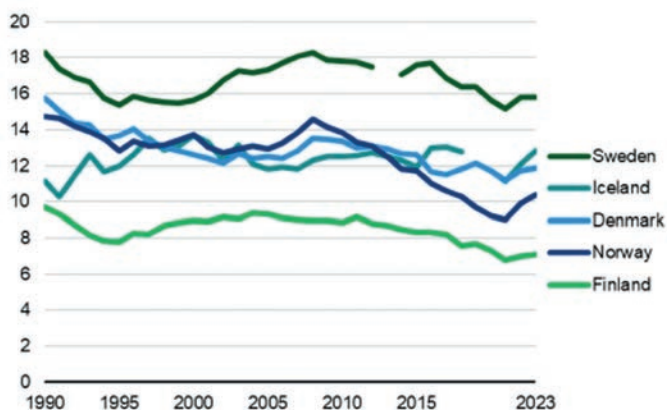
Abort i Norden

– en oversigt

Af Vibe Ryberg Holm, læge

I alle de nordiske lande er antallet af aborter blandt teenagere faldende. Til gengæld er det samlede antal aborter uændret siden 2000, dog let stigende de senere år. Antallet er dog stadig lavere end de høje tal i 1970'erne og 80'erne, hvor der blev foretaget mellem 85.000 og 100.000 aborter årligt i Norden. Nu ligger tallet på 73.000 årligt, men tallet skal dog ses i sammenhæng med generelt dalende fertilitet også i Norden igennem de senere år.

Provokerede aborter pr. 1.000 kvinder i den fertile alder (15-49 år), 1990-2023 Kilde: julkari.fi

DANMARK

Vores eget land har indskrænket beskyttelsen af de ufødte, da abortgrænsen blev hævet fra uge 12 til uge 18 i 2025. Abortraten – forstået som antal årlige aborter pr. 1000 kvinder i den fødedygtige alder - ligger i Danmark på 11,9 (2023).

FINLAND

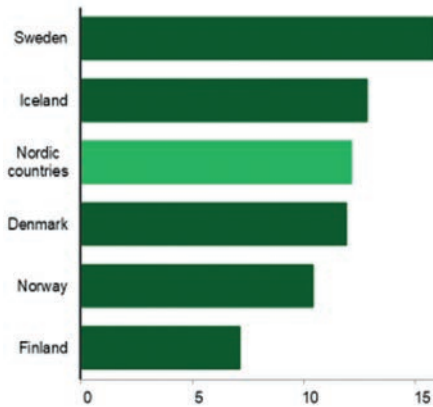
Finland står for den laveste abortrate (bortset fra Færøerne), nemlig 7,1 (2024).

Frem til 2023 har Finland haft en restriktiv tilgang til abort, hvor der skulle gives tilladelse af to læger og angives sociale eller medicinske årsager. Abort var dog i praksis en tilgængelig mulighed for de fleste frem til 12. uge. Men i 2023 trådte en ny lov i kraft, hvorefter kvinder ikke længere skal begrunde deres ønske om abort, men kan få fri abort frem til uge 12. Herefter skal der fremdeles søges om tilladelse med mulighed for abort frem til uge 20 af sociale grunde og ved misdannelse hos fosteret til uge 24.

Ålandsøerne, en selvstyrende øgruppe under Finland, har haft samme abortlovgivning som Finland. Men antallet af aborter har, uvist af hvilken årsag, generelt ligget noget højere her end i det øvrige Finland. Således er seneste abortrate (2024) på 17,9.

NORGE

Norge fik i 1978 fri abort frem til 12. uge, men ligesom i Danmark blev loven udvidet til 18. uge med ikrafttræden i 2025. Abortraten ligger i Norge på 10,4.

Provokerede aborter pr. 1.000 kvinder i alderen 15-49 år, 2024. Kilde: julkari.fi

ISLAND

I Island har der siden 2019 været fri abort frem til uge 22, hvor den tidligere abortlov fra 1975 tillod abort frem til uge 16. Aborttallet i Island fortsatte med at stige helt frem til årtusindskiftet med en abortrate på 21,9. I dag ligger abortraten på 12,8, højest omkring Reykjavik. Abortraten på baggrund af misdannelser ligger højere end i de øvrige nordiske lande. Der fødes således kun sjældent et barn med Downs i Island. I Danmark følger vi dog desværre lige i hælene på området.

I 2017 blev ordlyden af abort officielt ændret fra fosterfordrivelse (fóstureyðing) til graviditetsafbrydelse (þungunarrof), den samme sproglige udvaskning af virkeligheden, som Danmark var igennem på et tidligere tidspunkt.

SVERIGE

Blandt de nordiske lande er det (udover Grønland) Sverige, der har den højeste abortrate: 18,0 (2024). I 1975 vedtog Sverige en lov om fri abort frem til uge 18 og op til uge 22 ved misdannelser. Tendensen er, at

flere får en abort tidligere i graviditeten, så andelen af aborter før uge syv er steget fra 20 procent til 60 procent over de sidste 20 år. Cirka seks procent af aborterne foretages efter uge 12.

FÆRØERNE

Der henvises til artiklen på de næste sider. Færøerne har ubetinget den laveste abortrate i Norden.

GRØNLAND

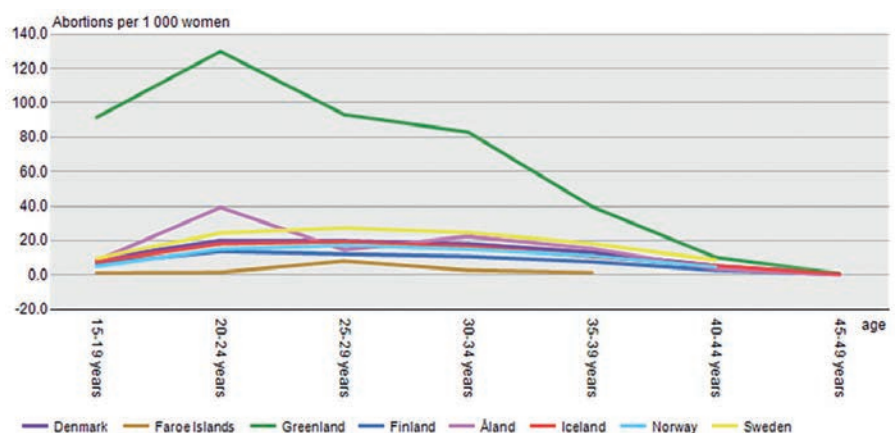
Grønland har desværre en meget trist verdensrekord, hvad abortraten angår. Ifølge senest opgjorte tal fra *World Population Review* ligger abortraten i 2026 på 84,7 (efterfulgt af Vietnam på 64). Det er især de unge grønlandske kvinder mellem 20 og 24 år, der får aborter, efterfulgt af kvinder mellem 25 og 29 år. Det på trods af en stor indsats fra myndighederne side for at komme uønskede graviditeter og seksuelt overførte sygdomme til livs med uddeling af gratis kondomer på apoteker og sundhedshuse. Louise Faber, der er sundhedsfaglig konsulent hos Landslægeembedet, siger i et inter-

view til KNR (grønlandsk radio og TV), at der er behov for mere oplysning, som passer til målgruppen.

Man kan undre sig over, at vi ikke taler mere om abort i Grønland. Noget tyder på, at det er meget tabubelagt i landet. Det har i hvert fald ikke været muligt at få nogen i tale vedrørende abort i Grønland via de kilder, Retten til Liv kender. Måske ligger der også en berøringsangst i forhold til en mulig antydning af kritik med den historie, Danmark har med Grønland bl.a. i forhold til den omdiskuterede 'spiralsag'.

NORDEN FORREST I PRESSET FOR LEGALISERING AF ABORT

De (fleste) nordiske lande har endnu et trist fælles kendetegn: Deres regeringer er ifølge en statusrapport først på året fra organisationen C-Fam, de mest radikale i FN, når det kommer til at lægge pres på andre lande til at legalisere abort samt til at begrænse retten til at påberåbe sig samvittighedsklausulen for sundhedspersonale. Island, især, genererer langt det største abortpres ud af alle 193 FN-medlemsstater. |

Provokerede aborter pr. 1.000 kvinder efter land og alder, 2019. Kilde: pxweb.nordicstatistics.org

Et fyrtårn i Atlanterhavet slukket?

Interview v. Ellen Højlund Wibe, landesekretær

I december måned vedtog et snævert flertal i det færøske Lagting at indføre fri abort til 12. uge. Tiden frem mod afstemningen var fuld af drama, og omrokinger på politiske poster afgjorde udfaldet. Jeg har spurgt Björk Sadembou, formanden for Provita, Retten til Livs søsterorganisation på Færøerne, om hendes oplevelser af forløbet.

HVORDAN VAR STEMNINGEN OMKRING ABORT PÅ FÆRØERNE I TIDEN OP TIL AFSTEMNINGEN?

Jeg syntes egentlig, den var lidt opmuntrende. Der var rigtig mange, som talte barnets sag med gode argumenter i læserbreve og lignende, og mange stod for første gang frem offentligt med deres holdning.

Björk med sine tre små børn, og fjerde barn i maven er kommet ud efter interviewet. Privatfoto.

På ja-siden var der noget, der mindede om feststemning. Særligt i Torshavn var tilslutningen til fri abort markant, mens det de fleste andre steder var modsat. Personligt mærkede jeg, at den åbne tilkendegivelse af støtte til os i Provita var mere forsigtig i Torshavn end andre steder.

OPLEVEDE I TEGN PÅ LOBBYISME FRA UDLANDET/DANMARK ELLER ANDEN FORM FOR PRES ELLER MANIPULATION FOR AT FREMME EN ABORT-VENLIG DAGSORDEN I BEFOLKNINGEN?

FN har været ude med kritik* af vores hidtidige lovgivning, og især Amnesty International har med støtte fra andre udenlandske lobbyister blandet sig i debatten. Fra danske journalisters side var der denne gang ikke samme fokus som tidligere; det virkede, som om de mente, emnet var uddebatteret.

AFSTEMNINGEN VAR MEGET SNÆVER MED KUN ÉN STEMME OVERVÆGT TIL JA-SIDEN. HVAD SKETE DER OMKRING SELVE AFSTEMNINGEN?

Der opstod politisk drama omkring afstemningen. I udgangspunktet havde næsten alle partier fritstillet deres medlemmer til at stemme efter deres overbevisning i etiske spørgsmål. Kun et parti, Miðflokkurin, krævede, at alle i partiet stemte nej til fri abort. I 2024 stemte 2 ud af 3 fra partiet Framsókn imod fri abort i Lagtinget, men en minister (landstyremand) fra dette parti fremsatte lovforslaget om fri abort og arbejdede aktivt for det. I april 2025 var partiet nu officielt for abort, og det

enkelte partimedlem var ikke fritstillet længere i spørgsmålet**. Derfor valgte et partimedlem fra Framsókn at stoppe i politik i august 2025. Som kristen ville han aldrig kunne stemme for abort og kunne derfor ikke godtage kravet fra sit parti om dette.

Nogle uger efter at han forlod partiet, og en aborttilhænger havde overtaget hans plads, kommer den samme lov op igen (med minimale justeringer). Nu vidste aborttilhængerne, at de havde vundet en stemme, og at et flertal for fri abort dermed ville være i hus. Ved første afstemning i september var 17 for og 16 imod.

I den følgende lovbehandlingsfase i Retsbestyrelsen, skete der noget, som igen ændrede situationen. I forbindelse med en omrokering af ministerier blev 3 ministerposter nedlagt. Som minister i regeringen

Det færøske Lagting. Foto: Ellen Højlund Wibe.

Motiv fra Viðareidi. Foto: Ellen Højlund Wibe.

mister man automatisk sit sæde i Lagtinget og dermed muligheden for at deltage i afstemninger. Med omrokeringen vendte de 3 ministre tilbage til Lagtinget. Det interessante var, at en af disse, Djóni Nolsøe Joensen fra partiet Javnaðarflokkurin, var imod abort; han ville genindtræde i Lagtinget 1. december 2025.

Derfor lagde forkvinden for Retsbestyrelsen pres på for at fremskynde afstemningen til at finde sted før den 1. december. De 7 medlemmer af Retsbestyrelsen var imidlertid ikke enige; 3 anbefalede abort, og 4 var imod. Anden afstemning blev fastholdt til at finde sted 2. december.

Javnaðarflokkurin prøvede imidlertid at presse deres partifælle til at stemme for loven, men han nægtede. Derfor skete der noget andet. Súsanna Bertholdsen forlod sin ministerpost, og den blev i stedet tilbudt Djóni Nolsøe Joensen. Han accepterede, indtrådte i første omgang i Lagtinget for at forlade det igen den 1. december pga. den nye ministerpost.

Den nye person, som trådte i hans sted fra Javnaðarflokkurin, var for abort, og dermed var det igen tippet til 17 for og 16 imod fri abort.

Tredje og afgørende afstemning blev fastlagt så tidligt som muligt, 4. december, for ikke at risikere at situation igen ændrede sig.

Debatten op til afstemningen var lang og intens, hvor mange politikere modigt og med gode argumenter talte barnets sag og beskyttelse af liv! Den modsatte side nægtede at tale om barnet og brugte argumenter som: ”kvinder er kloge og kan træffe beslutninger”, ”kvinder kommer ikke tilbage til Færøerne, hvis ikke vi er ligestillet med andre Nordiske lande”, ”loven ændrer kun en ting: om det er lægen eller kvinden, der skal bestemme”.

HVOR SER I DEN STØRSTE UDFORDRING FREMOVER?

Det, jeg frygter mest lige nu, er, at folk giver op. Vi må ikke tænke, at kampen er færdig, bare fordi vi har tabt en dyst! Vi har mange ideer og planer, men udfordringen er at finde penge, tid og folk til alt arbejdet. Hvis alle kristne her i landet *ikke* giver op, så kan vi ændre rigtig meget! Men hvis et flertal tror, at vi har tabt alt og glemmer denne kamp, så har den anden side vundet rigtig meget.

Debatten op til afstemningen var lang og intens, hvor mange politikere modigt og med gode argumenter talte barnets sag og beskyttelse af liv!

Det, jeg frygter mest lige nu, er, at folk giver op. Vi må ikke tænke, at kampen er færdig, bare fordi vi har tabt en dyst!

ER DER OVERHOVEDET HÅB OM EN TILBAGERULNING AF LOVEN?

Udover os, der er helt imod abort, er der også andre mere moderate, der ikke er tilfredse med den ny lov, og som ønsker, om ikke en tilbagerulning så måske en ny lov, der tager hensyn til barnets liv.

På den politiske front er der også håb. Oversigten (se faktaboks) viser, hvordan holdningen til abort fordelte sig i hvert enkelt parti på afstemningstidspunktet. Der er stor utilfredshed med den nuværende regering. Seneste politiske meningsmåling fra november 2025, viste følgende:

- Fólkaflokkurin går fra 6 til 12 mandater.
 - Sambandsflokkurin og Miðflokkurin uændret
- De tre regeringspartier, som arbejdede for abort, mister mandater:
- Javnaðarflokkurin fra 9 til 5 mandater

Kirken i Viðareidi. Foto: Ellen Højlund Wibe.

- Tjóðveldi fra 6 til 5
- Framsókn fra 3 til 2

Næste år skal der være valg, og hvis meningsmålingen holder stik til den tid, vil resultatet se sådan ud: 12 mandater til nuværende regering og 21 mandater til de øvrige partier. Og dermed vil billedet også se sådan ud: Ca. 20 stemmer imod abort og 13 for abort.

Mit håb er, at vi ikke må glemme dette vigtige mål, når vi skal til valg i 2026. |

*www.norden.org/en/news/un-and-nordic-council-dialogue-abortion-legislation-faroe-islands

**www.framsokn.fo/politikkur/figgjarpolitikkur-2

Partier og begreber i færøsk politik

LAGTINGET: tilsvarende Folketinget

LANDSSTYRET: regeringen

LANDSSTYREMAND: minister i regeringen

RETSBESTYRELSEN: Færøernes eneste domstol, der håndterer alle typer retssager

TJÓÐVELDI: Republikansk parti med ønske om færøsk selvstændighed; venstreorienteret. 6 for abort.

FRAMSÓKN: nationalt liberalt parti. 2 for abort, 1 imod

JAVNAÐARFLOKKURIN: tilsvarende Socialdemokratiet. 7 for abort, 2 imod

MIDFLOKKURIN: kristendemokratisk, socialkonservativt parti. 2 imod abort

FÓLKAFLOKKURIN: liberalkonservativt parti; ønsker løsrivelse fra Danmark. 6 imod abort

SAMBANDSFLOKKURIN: Liberalt parti; ønsker rigsfællesskab med Danmark. 5 imod abort, 2 for

ILDSJÆL BAG NYT INITIATIV I NORGE: **MENIGHEDSNETVÆRK** MED TILBUD OM HJÆLP TIL KVINDER TÆT PÅ ABORT

Velg Livet er en ny forening i Norge, stiftet i 2023, som inviterer menigheder over hele landet til at vise Guds kærlighed til kvinder, som er uønsket gravide og til at være en stemme for det ufødte liv. Bag initiativet står en ung ildsjæl på 24 år, Cecilie Marie Røinås. Her fortæller hun om starten, og hvor de er i dag.

I 2020 gik jeg på en bibelskole. Mit store spørgsmål var: «Gud, hvad vil du, at jeg skal bruge mit liv til?». Samme efterår så jeg nogle videoer fra en menighed i USA, som sendte mennesker til abortklinikker for at stoppe kvinder, som var på vej ind for at få en abort. De fortalte dem, at hvis de ikke havde mulighed for at beholde barnet selv, så var der mennesker i menigheden, som kunne tage hånd om barnet. I dag er der børn, som løber rundt i menighederne som en følge af, at de var villige til at række en hånd ud.

Det første, jeg tænkte, var:

«Wow. Dette er kærlighed». Det andet, jeg tænkte, var: «Hvad gør vi som norske menigheder?». Senere på året havde jeg en oplevelse, hvor jeg kom hjem ud på natten og hørte barnegråd, som kom inde fra stuen. Gråden kom fra min niece på halvandet år - en nat hvor hun var helt utrøstelig. Mens jeg stod i badeværelset, var det, som om hendes gråd repræsenterede den tavse barnegråd i landet, som vi ikke hører, men som

Cecilie Marie Røinås. Privatfoto.

Gud hører. Jeg havde aldrig før mærket en sådan nød indeni.

Disse hændelser blev udgangspunktet for det, som i dag hedder "Velg Livet". Det er et hjælpearbejde hovedsageligt for kvinder, som er uønsket eller uventet gravide.

VELG LIVET TILBYDER

1. Samtale og praktisk hjælp til unge kvinder, som er uønsket eller uventet gravide.
2. Opfølgning efter graviditet.
3. Samtale for kvinder, som har fået en abort – med fokus på evangeliet, lægedom og frihed. Hjælpen indebærer bl.a. samtale, tøj, transport til jordemoderaftaler ol., indkøb af udstyr og økonomisk vejledning.

Selvstændige menigheder kan blive medlem af organisationen og danne en lokal gruppe på mindst 5 personer inklusiv en kontaktperson. I de fleste menigheder er der ofte mange, som i forvejen arbejder indenfor sundhedsvæsenet, økonomi, socialt arbejde eller sjælesorg, fagområder som ville være relevante i en sådan gruppe.

Vi ville ønske, vi kunne redde flere, og vi har haft flere, som har ringet til os, og som desværre endte med at få en abort - ofte på grund af pres fra nogen tæt på dem. Disse hændelser har givet os en større nød for situationen i vores land. Nogen har også kontaktet os efter en abort, gerne flere år efter abortindgrebet.

Vores hovedfokus nu er at oprette nye grupper, sådan at flere kan arbejde lokalt ud fra deres område. Indtil videre er vi oppe på 6 lokalgrupper tilknyttet menigheder i Norge. Vi håber, at dette også på sigt kan være en stemme rundt omkring i landet.

-ehw |

FORANDRING og taknemmelighed

Linda Lilja, fra den svenske organisation **LIVSVAL**, fortæller her, hvad der driver hende i arbejdet for kvinder, der sørger efter en abort.

I 2010 blev jeg som 43-årig uventet gravid med vores femte barn. Jeg var i chok, men blev endnu mere chokeret, da det første, lægen spurgte mig om, var, hvad jeg ville gøre? Det følte, som om jeg skulle vælge mellem liv og død.

Sverige har en meget liberal abortlovgivning, men der er stort set ingen debat om abort.

Jeg havde ikke tænkt så meget over, hvad jeg selv kunne gøre, før jeg så den amerikanske film, *Unplanned*.

Linda Lilja. Privatfoto.

Den fik mig til at undersøge, hvad der bliver gjort i Sverige for at redde liv. Jeg har været kristen hele mit liv og er overbevist om, at livet er ukrænkeligt. Dette livssyn fandt jeg i organisationen Livsval; at ethvert menneske er værdifuldt fra undfangelsen, og at den enkeltes værdighed er uafhængig af funktion og alder.

Livsval hjælper primært kvinder, der står i krise med en uventet graviditet. Vælger kvinden sit barn, giver vi hende en *babybox* med udrustning. Har hun økonomiske eller sociale udfordringer, forsøger vi også at hjælpe hende med det. En tilsvarende støtte til fædre er netop startet op.

Jeg selv arbejder dog som rådgiver for kvinder, der har det svært efter en abort. Arbejdet dækker hele Sverige. Kvinder, der har fået en abort og har det psykisk dårligt, får kun sparsom hjælp i sundhedsvæsenet, og de føler sig ofte ikke forstået. De søger derfor på Google og finder vores hjemmeside, da der kun er få, der tilbyder samtaler efter en abort.

Det, vi tilbyder, er et kristent terapiforløb, der er udviklet til kvinder, som har fået en abort. Kvinden mødes online med rådgiveren ca. en gang om ugen i knap en time. Forløbet hedder REJSEN og består af 10 trin: benægtelse, vrede og depres-

Kvinder, der har fået en abort og har det psykisk dårligt, får kun sparsom hjælp i sundhedsvæsenet, og de føler sig ofte ikke forstået ...

sion, skyld og skam, sorg, ansvar, tilgivelse, at give slip og vejen videre. Vi er fra starten tydelige omkring organisationens værdigrundlag, som kvinden naturligvis ikke behøver at tage til sig, men det giver os mulighed for at dele vores kristne tro – f.eks. omkring temaer som tilgivelse.

Kvinderne er taknemmelige for at kunne fortælle præcis, hvordan de har det. Ofte sker der en forandring efter de første 4 – 5 samtaler, og nogle får mod på at fortsætte selv. Som rådgiver er det meget givende at se den forandring, der sker. Jeg bærer det ofte med mig, længe efter forløbet er afsluttet og er meget taknemmelig for dette arbejde.

-kh |

FINSKE BABYBOKSE SENDER ET VIGTIGT SIGNAL

Af Miriam Lee Knudsen, stud. mag.

I Finland blev der i 1938 introduceret en barselspakke, en såkaldt babyboks, til mødre med en lav indkomst. Siden 1949 har alle finske mødre kunne modtage pakken, så længe de dokumenterede, at de havde besøgt en læge indenfor de fire første måneder af deres graviditet.

I 1938 stod den finske regering med en udfordring: En høj børnedødelighed og en lav fødselsrate som resultat af en stor ulighed i samfundet. Den finske regering besluttede derfor at indføre en såkaldt babyboks. Den havde to formål. Først og fremmest skulle den give en økonomisk håndsrækning, så alle børn fik en værdig start på livet. Men udvidelsen i 1949 indikerede endnu et formål med projektet: at opmuntre mødre til at søge hjælp hos sundhedssystemet og på den måde nedsætte børnedødeligheden og fremme sundheden for både mor og barn. Den dag i dag er babyboksen eller et barselstilskud stadig til rådighed for alle mødre, der har været forbi en læge eller jordemoder indenfor de første fire måneder af graviditeten. Pakken indeholder tøj, babygrej og hygiejneprodukter samt en madras, der kan lægges i papboksens bund, så denne kan bruges som seng i de første uger.

I 2023 var der i Danmark ca. 4,8 flere provokerede aborter pr. 1000 kvinde mellem 15 og 49 år end i Finland. En forklaring kan være, at Finland indtil september 2023 havde en strengere abortlov, der krævede to lægers underskrift. Men det er også nærliggende at antage, at den opmuntring til kommende mødre, som babyboksen giver, har spillet en positiv rolle i forhold til de lavere aborttal. En sådan gestus fra samfundets side indikerer nemlig en anerkendelse af livets værdi, og det kan dermed indirekte påvirke den enkeltes valg omkring en abort.

Den finske barselspakke 2025. Foto: sttinfo.fi

Et nordisk pro-life fællesskab tager form

De nordiske lande har meget til fælles. På den ene side en velfærdsmodel, der giver udsatte borgere en høj grad af økonomisk sikkerhed, og så på den anden side en stærk politisk og ideologisk opbakning til fri abort. Forventningen til, at man vælger abort, når en graviditet er udfor-

drende, er en del af 'samfundskontrakten'. Derfor står den nordiske pro-life-bevægelse i en særlig fælles situation.

12. august 2025 mødtes 12 engagerede mennesker på 12. etage af Hotel Riverton i Göteborg. Fælles for dem alle var, at de ønsker at beskytte livet fra undfangelsen og at række ud til kvinder, der har det svært i forbindelse med en uventet graviditet. Seks nordiske organisationer var repræsenteret - Retten til Liv var en af dem.

Det var organisationen Heartbeat International, der ser det som sin opgave at skabe netværk mellem mennesker, der arbejder med krisegraviditeter, der havde inviteret til mødet. Det blev en dag, hvor venskaber blev knyttet og erfaringer blev delt. I dag mødes gruppen regelmæssigt online.

Vi er ikke alene!

-kh |

BOGANMELDELSE

Ingeborg Topsøe

Efterveer

Forlaget Gladiator, 2025 | 230 sider | kr. 299,95

Anmeldt af Trine Holst Nielsen, sygeplejerske og brevkasseredaktør for Abortlinien

Efterveer er en autofiktiv roman, hvor forfatteren i dagbogsform fortæller om sine psykiske reaktioner på en selvvalgt abort. Foran læge og sygeplejerske tager hun grædende den første abortpille. "Du skal nok blive en glad mor en dag", siger sygeplejersken. På vejen hjem forsøger hun at fortrænge fortrydelsen, for nu er der ingen vej tilbage (har hun åbenbart fået at vide). Der er mange tårer i dagbogen, der slutter 2 år efter aborten.

Graviditeten var planlagt, men da hun ikke reagerede med glæde på graviditeten, fik hun tilbudt abort og bliver presset til at tage en hurtig beslutning. Parforholdet betaler en pris, fordi han gerne ville have barnet og er uforstående overfor hendes langvarige sorg, når det nu var hendes beslutning.

Hverken psykologen, egen læge eller terapeut kan hjælpe hende, de forholder sig heller ikke meget til aborten. Først som selvmordstruet bliver hun diagnosticeret med depression. Hun er rystet, da en psykiater fortæller, at 20% af alle kvinder oplever depressive symptomer i starten af deres graviditet. Behandling med antidepressiva og gruppeterapi hjælper hende. Hun forholder sig til, at hun valgte døden for det barn, hun er mor til.

Efterveer er en stærk og troværdig beskrivelse af den høje pris, abort ofte har, og som der fortsat er meget tabu om.

Reportage fra tur til Bruxelles og EU:

ONE OF US FACILITEREDE INSPIRATION OG NYE NETVÆRK

Af Kristina Kristensen, ungdomssekretær

STOR INTERESSE FOR WORKSHOP OM ABORTDIALOG

I oktober var Kerstin, Ellen og jeg til en spændende pro-life konference i Bruxelles!

Efter en længere vandring fra stationen til konferencestedet - så fik vi da også set lidt af Bruxelles! - startede vi med at høre nogle oplæg fra folkene bag pro-life organisationen One of Us.

Herefter blev vi sendt ud i nogle workshops, hvor Kerstin og jeg var blevet bedt om at stå for én af disse. 17 personer, mest unge, havde valgt vores workshop og hørte vores oplæg om, hvordan vi taler om abort på en omsorgsfuld måde uden at gå på kompromis med sandheden. Men også hvordan man kan etablere kurser, optog eller gadedialog. Workshopen og ERI-tilgangen vakte stor interesse hos deltagerne, og flere har siden efterspurgt adgang til online-kurset og har spurgt mig om råd og vejledning til både at argumentere imod abort, når det er svært, og til hvordan de kan få igangsat gadedialoger i deres eget land. En kvinde tilbød også at oversætte ERI-kurset til fransk, så argumenterne kunne blive udbredt endnu mere!

Jeg fik lavet en del interviews, som også kan ses på

- flere har siden efterspurgt adgang til online-kurset og har spurgt mig om råd og vejledning til både at argumentere imod abort, når det er svært, og til hvordan de kan få igangsat gadedialoger i deres eget land ...

vores TikTok profil: "rettentilliv", og jeg blev også selv interviewet af Jozef fra Slovakiet, som har pro-life profilen på Instagram: cultura.sk.

HVAD GØR EU-PARLAMENTET FOR AT HJÆLPE DEN SÅRBARE GRAVIDE?

Dagen efter skulle vi alle hen til Europa-Parlamentet til en slags høring arrangeret af One of Us i samarbejde med EU-parlamentarikere. Vi lyttede til flere gode indslag fra pro-life tilhængere, og så var turen kommet til indslag fra seks modige kvinder, der enten havde overvejet abort eller fået en. Disse kvinder fortalte, hvordan de blev mødt med manglende empati, da de søgte hjælp under deres graviditet. De fortalte, hvordan de oplevede at være "bare endnu en i mængden", der skulle have en abort. Ingen spurgte dem, hvordan de havde det, ingen tilbød alternativer til abort, de blev efterladt alene både under graviditeten og efter aborten. De kvinder, der havde fået en abort, følte sig snydt.

MAFALDA, DER VENTEDE TRILLINGER

Mafalda, en alenemor, berettede, at da hun fandt ud af, at hun ventede trillinger – hun havde et barn i forvejen – da så alt uoverskueligt ud. Hvem hjælp? Ikke abort-klinikkerne. Ikke hospitalerne. Ikke autoriteterne. Men en pro-life organisation! De støttede hende praktisk, økonomisk og psykisk uden fordømmelse. I dag er hun SÅ taknemmelig for, at hun sagde nej til aborten og glædede sig til at fejre trillingernes 6-års fødselsdag senere på dagen. Hvorfor endte hun med at sige nej til abort, som hun først følte sig fristet til? Fordi hun ikke følte sig alene. Hun fik hjælp. Hun blev tilbudt alternativer.

Derfor er vores arbejde, din støtte og din stemme UTROLIG vigtig. Hendes historie vidner om, at når den sårbare gravide tilbydes alternativer til abort, kombineret med omsorg, støtte og netværk, så ønsker mange kvinder at beholde barnet på trods af en svær situation.

Du kan gøre en forskel. Jo flere stemmer vi er, jo større forskel kan vi gøre. Som One of Us' slogan lyder: "Real choice means real support!" |

"DE HAVDE JO SELV INVITERET MIG TIL AT KOMME"

Mit besøg hos Konservativ Ungdom

Af Ingeborg Hermann Kristoffersen, ungdomssekretær

I efteråret var jeg på besøg hos Konservativ Ungdom. Inden jeg skulle afsted, var jeg lidt spændt. For hvad kan sådan nogle ungdomspolitikere finde på at spørge om? Og hvad tænker de om en organisation som Retten til Liv? Samtidig beroligede det nerverne, at de selv havde inviteret mig til at komme. Det tyder på interesse for at høre, hvad jeg har på hjerte og for at gå ind i dialogen på en god måde.

Mit oplæg tog udgangspunkt i Equal Rights Institutes tilgang til samtaler om abort og indeholdt argumenter for de ufødtes ret til livet, overvejelser om hvad abort gør ved os som samfund, og hvor debatten er i vores samfund lige nu. Efter oplægget var der mange interesserede spørgsmål, som gav anledning til en god dialog og til spørgsmål de fremmødte imellem.

De spurgte for eksempel til prævention, om abort i tilfælde af voldtægt og til en uddybning af nogle af de argumenter, som blev præsenteret i oplægget. Desuden var der nysger-

righed i forhold til Retten til Liv som organisation.

Undervejs blev vi enige om, at det er sundt for os alle og for vores demokrati, at vi taler med mennesker, vi ikke er enige med. Jeg oplevede, at der var forskellige grader af enighed med det budskab og de argumenter, jeg havde med, og samtidig en åbenhed overfor at tale om det på en god måde. Jeg ser det som en stor styrke for vores demokrati, når unge politikere er åbne overfor at tale med nogen, de ikke nødvendigvis er enige med.

På vejen hjem var jeg fyldt af taknemmelighed over at være blevet taget godt imod, og at det lader sig gøre at have gode og respektfulde samtaler om abort. Selvom abortdebatten sker med en hård tone i medierne, så oplever jeg gang på gang, når jeg taler ansigt til ansigt med mennesker, at det bliver til gode samtaler i en ordentlig tone. |

"Samtale om LIV"

PRAGMATISME KONTRA IDEALISME I ABORTSPØRGSMÅLET

Mød folketingspolitiker Peter Kofoed og valgmenighedspræst Henrik Højlund til et

DEBATARRANGEMENT DEN 18. APRIL KL. 13.30 I AARHUS

Er pragmatisme i abortspørgsmålet vejen frem? Skal vi opgive en kamp, der alligevel virker håbløs, og i stedet bruge kræfterne på at skabe bedre vilkår for gravide, så de frivilligt fravælger abortmuligheden? Eller giver vi køb på noget afgørende ved at opgive den absolutte abortmodstand? For hvordan skal samfundet så fastholdes på, at abort er drab af uskyldige menneskeliv? Kan pragmatismen og idealismen mødes og berige hinanden?

Kom og hør politikeren og præsten udforske spændingsfeltet fra hver sin position, og byd selv ind i debatten.

Om formiddagen afholdes foreningens **ÅRSMØDE**, hvor man bl.a. kan opdateres på foreningens aktiviteter og planer.

PRAKTISK:

Sted: Menighedsfakultetet,

Kathrinebjergvej 75, Aarhus N

Tidspunkt: Årsmødet kl. 9.30-12.30,
debatarrangementet kl. 13.30-15.30

Pris: Hele dagen: 100 kr.

inklusive forplejning undervejs

- Frokost og debatarrangement: 80 kr.
- Debatarrangement: 50 kr.
- Børn gratis

Tilmelding senest den 13. april til

Ellen Højlund Wibe, landssekretær

Tlf. 54 58 15 45 Mail: ellen@rettentilliv.dk

ÅRSMØDEDAGSORDEN

1. Valg af dirigent
2. Beretning om bevægelsens virksomhed siden sidste årsmøde
3. Forelæggelse af det reviderede årsregnskab til godkendelse
4. Fastlæggelse af medlemskontingent
5. Valg af medlemmer til bestyrelsen, jf. § 7
6. Valg af medlemmer til repræsentantskabet, jf. § 9
7. Valg af revisor
8. Indkomne forslag
9. Eventuelt

Scan koden og se programmet online

Støt Retten til Liv
MobilePay 86916

Peter Kofoed. Privatfoto.

Henrik Højlund. Foto: Milan Ganesan.

